

מחוזות האבסורד

הלל דמרון

יצחק שמואלי – חציית גבול

■ מפגש ראשון

הפנים אינן מחייכות. השאלות רגילות – מה נשמע? איך החיים? התשובות כבדות, לעתים בוטות: מה אפשר לעשות? חרא. תשעים אחוז מסגל הגדוד מזדהים עם "שלוש עכשיו": מתנגדים למלחמה. מתנגדים לשהייה בלבנון. סולדים ממה שהם הולכים לעשות. אחד הקצינים הפגין מול ביתו של ראש-הממשלה. לפני זה צעד עם חבריו מראש-הנקרה לחלאביב. אשתו יעצה לו לא ללכת. לסרב. אבל הוא בא. אולי משום שחבריו באים. מי הוא שיתן להם להיפדק עם המלאכה המחורבנת לבד? ואולי למען הדמוקרטיה. זאת ששרון ורפול רמסו כשיצאו למלחמה שהוכיחה כי יש דברים חשובים יותר ממנה: אני, אתה, הכן, הבת, החיים.

■ הנסיעה

במראות החולפים לפנינו עירוב של מוזר ופרדוקסלי. ארץ יפת-נוף. הכפרים מלטפים את הגבעות וההרים מתמזגים איתם ואינם נוגסים בה, כמו אלה שלנו. מאידך-לכלוך וזוהמה בכל מקום. אקולוגיה היא מלה שאינה קיימת במלון המקומי. כאן עושה כל-אדם כטוב בעיניו.

עת הקציר עכשיו. החלקות הקטנות שבשיפולי ההר נקצרות במגלים והאלומות נאספות ביד. קומביין ישן בורר אחר-כך את גרעיני החיטה ממלא את האוויר בערפל דק של אבק זהוב. פרות בשדה. ובשולי הכביש הצר ומלא המהמורות, מרבצי מכוניות ישנות. אחת מהן, אתה יודע, היא מלכודת מוות עבורך.

■ מדינה ללא חוק

בלבנון אין מסים, אין רשויות; אין משלמים עבור החשמל. המכוניות בכבישים נהוגות בידי בני-עשרה. ילדים נוהגים בטרקטורים ולצידם נשים עטופות הנושאות על ראשיהן שקי חיטה וטפף. כל-יורכב חדשים חולפים על-פני אחרים שקרביהם גלויים.

חיים בארץ מוסלמים, נוצרים, דרוזים, שיעים וחומייניסטים. ערב רב. וישנן הפלנגות ואנשי המליציות של חדאד. האחרונים הם שודדי-הדרכים של הארץ, חוסים בצילים של מחנות צה"ל ולובשים את מדיו. "אמור לי מי יודך ואומר לך מי אתה", אומרים החיילים המשחקים את תפקיד המשטרה במחוז האבסורדי המתחולל כאן.

סוגרים את המעגל חיילי האו"ם. מהולנד, צרפת, ואיי פיג'י, מסנגל, אירלנד, סקנדינביה. מהם ידידותיים לנו ומהם שונאים ומתנשאים. חייל שחור-עור במדים כחולים ובסגין חום עומד דום בגיא נשכח. רובהו זקוף בידו. שייך, כמו כולנו, לעולם אחר.

■ נשות הכפר

לפני זריחת השמש יוצאות נשות הכפר אל שדות-הטבק הקטנים הסוגרים על בתיהן. קוטפות את העלים הירוקים ומכניסות לשקים. אחר-כך כבר באור המלא הן נושאות את השקים על ראשיהן אל הבתים ושם, עם ילדיהן, ממינות ומשחילות את עלי הטבק וקושרות על חוטים לייבוש. מאוחר יותר תחלובנה את הפרות. תוצאנה אותן לשדה, יאכילו את הילדים וינקו את הבית. מילוי חובות במסירות קפאת. והבעל נכנס אל המרצדס. בשעת בוקר מאוחרת יסע לדרכו ולעסקיו. ואולי לבית-הקפה שבכפר הסמוך, לששיש ולעשן בחברת ידידיו. בערב יחזור לביתו על-ימנת לקבל מנשותיו את המגיע לו: אוכל, אהבה וכבוד. התנ"ך, מבחינות מסוימות, הוא כאן ועכשיו.

■ יואל היפה

מת. נהרג בתאונה באחד ממחוזותיה של לבנון. לא תאונת דרכים, סתם תאונה לבנונית. המפגינים שמול ביתו של ראש-הממשלה יכולים להוסיף אותו לרשימות

הנופלים. היינו יחד בקורס קצינים. הוא היה היפה של הקורס. בקיצוץ, איילת-השחר, השאיר ארבעה ילדים ואשה בהריון.

■ "הסטטוס של הלוגוס"

במסלול הסיוור אנו עוברים במקום בו נהרגו שלושה חיילים מהגדוד שהקדים אותנו. מטח יריות אחד קטל אותם. אנחנו עדיין בחיים למזלנו. מהרדיו שבאוהל המטבח בוקע קולו של מבקר מלומד המדבר על "הסטטוס של הלוגוס", "קדושת האמנות", "אסטיקה" "תפיסת היופי". כמו מארץ אחרת שתושביו, כך דומה, אינם יודעים את מעשי הכנים. עפר לרגליה. כך המבקר על מה שאמר המשורר. אצלנו. עלינו על הרכבים. טענו את הנשק ונסענו.

■ יד לשלום

האוכלוסיה המקומית, כך כתוב בעיתונים, קיבלה את חיילי צה"ל בדוכדבנים, בפרחים ובנשיקות באוויר. חלק ב' של הסיפור, הרבה פחות חגיגי והרבה יותר עצוב. אין מחייכים אלינו עוד. רק הילדים, שאינם למודי-מלחמה ופוליטיקה מרימים יד מהססת לשלום, בשולי הדרכים המרוצפות כלי-מלחמה מפוייחים. שעליהן מעופפים בלי הפסקה נחילי יתושים מוצצי דם.

■ קבורת כלב

גור-כלבים מת על הכביש. יום שלם היה שרוץ בשולי הדרך והחל מעלה צחנה. לבסוף נקבר על-ידינו. לאחר שעה קלה מצאה אמו את המקום, נברה וחפרה ושלפה את גורה המת; חשפה אותו שוב לקרני השמש ולעיני העולם. אחד החיילים התאבד במחסום. אומרים שהביא את בעיותיו מהבית. אחר נשלח לקצין-בראות-נפש. אמרו שהביא את מחלותיו מהבית. איש משמר-הגבול נהרג ממארב בליל-אמש. אומרים שאהב את הצבא יותר מאשר את ביתו. ההלוויה והקבורה שנערכו לו היו לפי כל כללי הטקס.

■ התנחלות מס' 1

אחד מבסיסינו הארעיים ביותר הפך להתנחלות. הפרטים כמובן חסויים, אולם בעיקרון מה שהחל כשיבה זמנית בשולי צומת אחת, כדי להגן על חיילים מפני חיילים הפך לבסיס קבע. השתלטו על מטע זיתים למרות סירובו העקשני של בעל המטע. הקימו אוהלים ותקעו יתדות; מתחו גדר והניפו דגל; העמידו מקלחות וחפרו מחראות; בנו עמדות והציבו בהן כלי-נשק. מפקד הבסיס החדש, בן-קיבוץ השומר-הצעיר, התקשה להסכים עם המעשה. אלא שהמפקד הבכיר החליט. והמתנגד – מצפוננו אמנם הציק לו אך הוא לא סרב פקודה. לכך הרי חינכו אותו.

■ לראות ולחיות

לא הרחק התפרצן מטען-צד. שני חיילים נהרגו ושישה-עשר נפצעו. שניים מהם קשה. אמו של עמיר, בן-קיבוץ שמיר, שנהרג, נהרגה גם היא מידי מחבלים. עמיר שנא את המלחמה. היתה לו תחושה שימצא בה את מותו. הוא לא סרב לבוא. הוא התגייס ומת. הגיטרה שלו נותרה אחריו...

עיתונאית אחת מכובדת, מעיתון פופולרי מאוד, הגיעה למקום האסון הסנסציוני, בו העיף מטען בן שבעים קילוגרם משאית למרחק של עשרים מטר. היא באה לראות את שרידי המשאית המפוייחים. על ההרוגים אף מלה. עכשיו היא שותה קפה הפוך בבית-קפה על הטיילת. אולי אוכלת אבטיח קר.

■ המפקד שלי

המפקד שלי בן חמישים. ראשו מקריח, משקפיים לעיניו. הוא משרת בצבא בהתנדבות. בחייו האזרחיים הוא מנהל בית-ספר תיכון. סמל לדוגמא אישית: שומר בלילות עם חייליו, יוצא לסיורים, מנקה את החצר ושוטף את הכלים. לעולם אינו מרים את קולו. לפעמים הוא עומד על-סף איבוד עשתונותו, אך מייד מתעשת ומשתלט על עצמו. הוא איש מידות המפקד שלי. באמת. הוא שונא את המלחמה בלבנון. הוא אפילו אמר זאת מפורשות לחברי ועדת החוץ והביטחון. דיבר על מעשה אוריה החיתי הנעשה בנו. בכלל הוא שונא צבא ומלחמות. אז למה הוא נמצא כאן?

■ מסיבת סיום

חאפלה, חאפלה אמיתית. המחליפים שלנו כבר איתנו. הלילה מלא כוכבים. השיפורים על האש. הקפה על הגחלים. הכלבה מייללת, חשה שאנו עוזבים. הגרוזיני והבדואי אחים; הפרסי והתימני אחים; האמריקאי והמרוקאי אחים; האשכנזי והספרדי אחים. זה מצב אמיתי – תאמינו או לא.

הבדיחות והצחוק עפים עם הגיצים אל תוך הלילה. שרים "מה יפים הלילות בכנען", "היי דרומה", "השכפץ שלי הוא האהוב שלי". מכיוון שפזמונאי המלחמה לא כתבו השנה פזמוני מלחמה, רק משוררי הועם כתבו שירי זעם, נאלצים החיילים לחבר בעצמם את השירים. אז שרנו את שיר החיילים הידוע ביותר של המלחמה הזו, בתוספת בית משלי:

איך קרה שניצחון
הפך פתאום לכישלון
תשאלו את הפיון
בארון של רפוליון.

רד אלינו אווירון
קח אותנו ללבנון
נלחם בשביל שרון
ונחזור בתוך ארון.

במסיבת הסיום של הפלוגה הקודמת לנו לא שרו. לא סיפרו בדיחות ולא גילגלו צחוקים. במסיבת הסיום של הפלוגה הקודמת עמדו דום. דקה של דומיה לזכר שלושה חברים שנהרגו. אנחנו היינו בני-מזל.

עד מתי?...
למחרת, בשעת לילה מאוחרת, חצינו את מחסום ראש-הנקרה מצפון לדרום. ■